

Milena Dvořáková

Summary

In the relation with continuous internationalization of science and education, the offered positions of visiting professors are becoming more and more attractive. Specialized lectures read by both foreign or Czech teachers in a foreign language are built on professional grounds. Specialized language courses guaranteed by the language departments hold in view didactic and psychological aspects of language teaching, so combination of both forms of teaching seem to be advantageous.

Continuous international integration, globalization and internationalization of individual branches calls for unification of economic terminology. Especially the aspects of economic terminology of the agrarian sector have to be focused on, as the Czech agrarian policy has to be adjusted to that of the European Union, still having in mind the support of national interests. The Department of Languages (DL) has been participating for three years in the research project of the Department of Agricultural Economics of the Czech University of Agriculture Prague under the title Effective integration of the Czech agrarian sector in the frame of European structures - prerequisite of the sustainable development. The final result of the 6th stage which is processed by the DL - Harmonization of communication of integration processes - will be specialized dictionaries in the English, French and German languages. This article monitors the 3rd stage (Economy of the sources of the agrarian sector) of the above mentioned project and shows results of the terminological analyses of the French version. We focused on the extent to which the terminology of the respective agrarian economic fields corresponds in Czech and in the foreign languages. The analysis of the terminology was carried out using particular criteria that show the extent of correspondence or difference in the individual stages.

Key words

Globalization, internationalization, specialized lectures in foreign languages, integrated language teaching, terminology of the economy of the sources of the agrarian sector, terminology analysis

Anotace

Ve vztahu k postupné internacionalizaci vědy a vzdělání vyvolávají nabídky zahraničních míst pro hostující profesory velký zájem. Odborné přednášky v cizím jazyce, ať již v podání zahraničních profesorů, tak českých pedagogů, jsou postaveny na základě odborného systému. Jazykové odborné semináře pod garancí jazykových kateder zohledňují také didaktické a psychologické determinanty učení cizích jazyků, a proto se jeví kombinace obou forem výuky jako žádoucí.

Postupná mezinárodní integrace a internacionalizace jednotlivých disciplín, rychlá výměna informací, narůstající kontakty a spolupráce s odborníky v oblasti vědy, techniky a ekonomiky vyvolávají naléhavou potřebu zpracování a částečně možné sjednocení odborné ekonomické terminologie. A to je právě problematika ekonomické terminologie v agrárním sektoru, kdy je nutno českou agrární politiku přizpůsobovat agrární politice Evropské Unie při současné ochraně vlastních národních zájmů. Katedra jazyků se již třetím rokem podílí jako spoluřešitel na řešení výzkumného záměru KZE PEF ČZU Praha s názvem Efektivní integrace českého agrárního sektoru v rámci evropských struktur - předpoklad trvale udržitelného rozvoje. Konečným výsledkem 6. etapy, kterou KJ zpracovává - Komunikační harmonizace integračních procesů - mají být oborové slovníky v jazyce anglickém, francouzském a německém. Tento příspěvek monitoruje zpracování 3. věcné etapy – Ekonomika zdrojů agrárního - výše uvedeného záměru a uvádí výsledky terminologické analýzy francouzské verze. Z hlediska komunikační harmonizace jde o to, do jaké míry se ve zkoumané agrárně ekonomické oblasti shoduje odborná terminologie v mateřském jazyce s odpovídající terminologií cizojazyčnou, co se týče obsahu.

Při provádění analýzy cizojazyčné odborné terminologie byla stanovena kritéria, která výsledně ukazují stupeň shody a rozdílnosti jednotlivých věcných etap.

Klíčová slova

Globalizace, internacionalizace, odborné přednášky v cizím jazyce, integrovaná jazyková výuka, terminologie ekonomiky zdrojů agrárního sektoru, terminologická analýza

Úvod

Globalizaci světové hospodářské informace není třeba zpochybňovat. Internacionalizace a elektronizace kapitálových trhů, zintenzivnění mezinárodních vztahů v oblasti vědy a techniky, ale hlavně vytvoření společného evropského trhu a s tím související nutnost profesní mobility obyvatel integrované Evropy, významně posiluje postavení odborného jazyka v rámci vědy a výzkumu, stejně jako v rámci cizojazyčného vyučování. Přitom je zřejmé, že se znalost cizích jazyků neomezuje pouze na angličtinu. Je jasné, že má a bude pravděpodobně mít prvořadé postavení, ale v multiregionálním komplexu budou potřební odborníci ovládající více cizích jazyků. "Jazyková politika Evropské unie je od svého počátku založená na egalitárním principu viacjazyčnosti, čo znamená, že národné jazyky všetkých členských krajín majú rovnoprávne postavenie. Rovnoprávnosť národných jazykov členských krajín EU – to znamená európske občianske právo na jazykovú identitu." (BORSUKOVÁ 2001,1261). Schopnost umět se vyjadřovat o svém oboru v cizím jazyce je pro odborníky nevyhnutelným předpokladem pro splnění nových komunikativních úloh v oblasti vědy, techniky a hospodářství. "Výchova a vzdelávanie jako organické súčasťi vyučovacieho procesu citlivo reagujú na všetky vonkajšie podnety." (PRÍDAVKOVÁ, 2001, 1404).

Cíl a metodika

Společenský význam odborné cizojazyčné komunikace je všeobecně uznávaný a odborná tematika stejně jako i jazykové prostředky pro ni charakteristické se stávají hlavně na vysokých školách nefilologického zaměření nevyhnutelnou součástí jazykového vzdělávání. Ve vztahu k postupné internacionalizaci vědy a vzdělávání vyvolávají nabídky zahraničních míst pro hostující profesory stoupající zájem jak u studentů, tak u akademických funkcionářů a politiků v oblasti vzdělávání. Tato přednášková činnost otvírá možnost internacionalizovat učební a studijní systém na VŠ. Odborné přednášky v cizím jazyce v podání rodilého mluvčího představují velice účinnou formu, v níž je erudovaně zprostředkován odborný obsah zcela bezchybně po lexikální stránce, což je pro studenty velkým přínosem. Vysokoškolské přednášky v CJ mohou implicitně podporovat poslech a psaní studentů. V popředí odborné cizojazyčné výuky stojí ovšem rozvoj nejen receptivních, ale i produktivních řečových schopností. Odborné přednášky v CJ jsou postaveny na základě odborného systému. Jazykové odborné semináře zohledňují také didaktické a psychologické determinanty učení cizích jazyků. Vzhledem k tomu, že ještě velká většina studentů potřebuje integrovanou jazykovou výuku, jeví se kombinace obou forem výuky jako žádoucí. Spolupráce mezi odborníky a vyučujícími CJ stupňuje atraktivitu nabídek pracovních míst a přispívá ke zlepšení profilu VŠ.

Postupná mezinárodní integrace a internacionalizace jednotlivých disciplín, rychlá výměna informací, narůstající kontakty a spolupráce s odborníky v oblasti vědy, techniky a ekonomiky vyvolávají naléhavou potřebu zpracování a částečně možné sjednocení odborné ekonomické terminologie. A to je právě problematika ekonomické terminologie v agrárním sektoru, kdy je nutno českou agrární politiku přizpůsobovat agrární politice Evropské Unie při současné ochraně vlastních národních zájmů. Pro nás je tento přístup o to významnější, že vyžadoval nejdříve zvládnout pojmy spojené s transformací direktivně řízeného zemědělství na podnikatelskou strukturu.

Terminologie je otevřený subsystém, v němž termíny neustále vznikají a zanikají. To se týká i agrárního sektoru a jeho ekonomiky, kde probíhá nejen globalizace a internacionalizace, ale také zároveň i unifikace a regionalizace.

Touto problematikou se zabývá katedra jazyků, která se účastní již třetím rokem jako spoluřešitel výzkumného záměru KZE PEF ČZU Praha s názvem Efektivní integrace českého agrárního sektoru v rámci evropských struktur - předpoklad trvale udržitelného rozvoje. Konečným výsledkem 6. etapy: Komunikační harmonizace integračních procesů mají být oborové slovníky v jazyce anglickém, francouzském a německém. V současné době je zpracována ve výše uvedených jazycích 1. věcná etapa: Teoretické aspekty fungování

otevřené ekonomiky, která obsahuje celkem 148 pojmů s definicemi, 3. etapa: Ekonomika zdrojů agrárního sektoru se 70 pojmy a definicemi a 4. etapa: Konkurenceschopnost českých zemědělskopotravinářských výrobků na zahraničních a domácích trzích se 112 pojmy s definicemi. V příspěvku uvádíme výslednou terminologickou analýzu 3. etapy ve francouzské verzi.

Cílem vědeckovýzkumné práce je průběžné zpracovávání příslušných odborných ekonomických podkladů tak, aby v závěru výzkumného období mohly být vydány oborové slovníky souhrnně vyjadřující slovní zásobu jednotlivých věcných etap. Empirická data byla získána v rámci řešení výzkumného záměru CEZ: J03/98: 411100013, KZE ČZU Praha s názvem Efektivní integrace českého agrárního sektoru v rámci evropských struktur - předpoklad trvale udržitelného rozvoje.

Metodou lingvistické analýzy jsou zpracovávány následující oborové slovníky:

Anglický oborový slovník evropské integrace agrárního sektoru

Německý oborový slovník evropské integrace agrárního sektoru

Francouzský oborový slovník evropské integrace agrárního sektoru

Na zpracování odborné terminologie se účastní i doktorandi PEF v rámci doktorandské jazykové přípravy. Odborné katedry PEF, které jsou garanty pěti věcných etap, poskytují katedře jazyků podklady s obsahem výrazů a definic dané etapy v mateřském jazyce. České pojmy a definice jsou pak překládány do výše uvedených jazyků a následně pak vždy konzultovány s odborníky partnerských univerzit v zahraničí (HU Berlin, BOKU Vídeň, FH Niederrhein, ENSA Montpellier, University of Plymouth). K cizojazyčnému zpracování jsou používány současně dostupné výkladové slovníky.

Výsledky

Ze třetí výše uvedené etapy uvádíme vzorovou část ve francouzské verzi.

3.věcná etapa: **Ekonomika zdrojů agrárního sektoru:**

Práce: přínos pracovníků podniku k výrobnímu procesu. Představuje vynakládání fyzických i duševních schopností (práce fyzická, práce duševní). Reálně zahrnuje samostatnou činnost vlastníka podniku a činnost zaměstnanců.

Travail

Activité de l'homme en vue de produire ou de contribuer à produire des biens ou des services économiques, c'est-à-dire des valeurs d'usage répondant aux besoins des hommes. En contrepartie, la rémunération du travailleur assure sa subsistance. Le travail constitue un des facteurs de production de l'entreprise.

Práce živá: práce, kterou vynakládá pracovní síla při tvorbě užitných hodnot (výrobků, služeb).

Travail vivant

Travail engagé dans une activité réelle et présente de production de biens et services.

Práce minulá (zvěcnělá, zhmotnělá) - práce ztělesněná v oběžném a fixním (neoběžném) kapitálu, který vstupuje do výrobního procesu. Na výrobky je přenášena prací živou.

Travail mort, ou travail passé

Travail effectué lors de processus de production antérieurs, et incorporé au capital fixe ou aux marchandises utilisées pour la production en cours.

Travail vivant et travail mort sont des termes peu utilisés en dehors de la théorie économique marxiste.

Pracovní síla -je nositelem práce. Za pracovní sílu jsou považovány osoby, které pracují nebo chtějí pracovat. Jedná se o zaměstnané i nezaměstnané jednotlivce. Za součást pracovní síly se nepovažují děti, studenti, ženy v domácnosti, důchodci a některé skupiny frustrovaných osob.

Main d'oeuvre

Dans une entreprise, ensemble des personnes y exerçant un travail.

Plus généralement : ensemble des personnes exerçant ou souhaitant exercer une activité économique rémunérée. La main d'oeuvre (*ou* population active) est composée de l'ensemble des travailleurs ayant un emploi et des chômeurs. Les personnes appartenant aux autres catégories : enfants, étudiants, femmes au foyer, retraités, handicapés ne pouvant travailler sont dites inactives.

Stálý (trvale činný) pracovník - pracovník, jehož hlavním zaměstnáním je práce v zemědělství, resp. v podniku.

Travailleur permanent

Travailleur dont l'activité dans le secteur ou l'entreprise est l'activité unique ou principale. Les travailleurs permanents, qui peuvent être à temps plein ou à temps partiel, sont distingués des travailleurs saisonniers ou occasionnels, par le nombre de jours de travail effectué par an.

Přepočtený pracovník - pracovník, který odpracuje za rok stejný počet hodin jako stálý pracovník. Počet přepočtených pracovníků se stanoví jako podíl hodin odpracovaných všemi pracovníky a průměrného počtu hodin odpracovaných jedním stálým pracovníkem.

Equivalent travailleur à temps plein ou Unité de Travail Humain UTH (ou Annuel : UTA)

Le rapport entre le nombre annuel d'heures travaillées par une personne et le nombre d'heure forfaitaire correspondant à un emploi à temps plein permet de calculer pour chaque travailleur, ou sur l'ensemble d'une entreprise le nombre de travailleurs à temps plein qui auraient pu réaliser la même quantité de travail. En agriculture, on calcule ainsi le nombre d'Unités de travail humain sur la base de 220h par an.

Průměrný evidenční počet pracovníků - aritmetický průměr denních evidenčních stavů , tj. stavů pracovníků stálých, sezónních a pomáhajících v průběhu roku.

Effectif moyen de travailleurs

Rapport du nombre total d'heures effectuées sur une journée (ou sur une autre durée) par les travailleurs présents à la durée d'une journée de travail à temps plein. Sur une année, correspond aux nombres d'UTH de l'entreprise.

Produktivní pracovník - takový pracovník, který svou prací bezprostředně vytváří určitý užitečný statek.

Travailleur productif

Travailleur participant directement à la production de biens matériels.

Neproduktivní pracovník - takový pracovník, který se svou prací přímo tvorby určitého statku neúčastní, ale jeho práce je pro fungování podniku nezbytná (administrativa, řízení podniku ap.).

Travailleur improductif

Travailleur ne participant pas directement à la production de biens, mais dont le travail est cependant nécessaire au fonctionnement de l'entreprise.

Les termes travailleur productif et improductif relèvent habituellement du vocabulaire de l'économie marxiste ; en gestion d'entreprise, on emploie aussi les termes équivalents « opérationnel » et « fonctionnel ».

Produktivita - vyjadřuje míru využití zdrojů (vstupů) při tvorbě konečného produktu (výstupu). Obecně se vyjadřuje jako poměr výstupu a vstupu. Poměruje-li se celkový výstup s celkovým vstupem, jedná se o celkovou (totální) produktivitu. Poměruje-li se celkový výstup s konkrétním vstupem, jedná se o parciální produktivitu (např. produktivita práce).

Productivité d'un facteur de production

Rapport entre la production et la quantité du facteur utilisée pour celle-ci. On peut l'exprimer en terme physique ou en valeur.

Productivité globale : productivité moyenne de l'ensemble des facteurs, ou rapport de la production à l'ensemble des facteurs. Un tel calcul ne peut être effectué qu'en valeur, et seule l'évolution, calculée en indice et à prix constants, de cette productivité globale a un sens économique.

Výroba, výrobní činnost - souhrn cílevědomých činností, v jejichž průběhu se předmět působení (vstup) přeměňuje na výrobek (výstup). Uskutečňuje se vzájemným propojením výrobních činitelů (práce, půda, kapitál).

Activité productive

Ensemble des activités de transformation de facteurs de production en biens (synonyme de la 1° acception du terme production).

Kapitál - jeden z výrobních činitelů, jehož transformace ve výrobě s přispěním dalších výrobních činitelů vytváří produkci (výrobky a služby). V podniku je vázán v různých jevových podobách ve formě oběžného a neoběžného (fixního, investičního) majetku. Podle doby vázanosti v podniku se rozlišuje kapitál oběžný - v podniku je vázán krátkodobě (do jednoho roku), vyskytuje se v podobě zásob (materiálu i hotových výrobků), nedokončené výroby, pohledávek, peněžních prostředků v různé formě a kapitál fixní, který je v podniku vázán dlouhodobě, vyskytuje se ve formě budov, staveb, strojů, dopravních prostředků, zvířat základního stáda atd.

Capital

Facteur de production qui, combiné avec le travail, permet de transformer des matières premières ou des biens intermédiaires en produits.

Il s'agit des équipements de l'entreprise, dont l'utilisation court sur une longue période, et peuvent faire ou non l'objet d'un amortissement (**capital fixe**), et des produits intermédiaires et stocks disponibles pouvant être utilisés au cours d'un cycle productif (**capital circulant**). En terme comptable et de gestion d'entreprise, le capital est constitué de l'ensemble des biens matériels et immatériels figurant à l'actif du bilan ; il comprend donc aussi l'ensemble des créances et immobilisations financières de l'entreprise.

Diskuse

Z hlediska komunikační harmonizace jde o to, do jaké míry se ve zkoumané agrárně ekonomické oblasti shoduje odborná terminologie v mateřském jazyce s odpovídající terminologií cizojazyčnou, co se týče obsahu. Při provádění analýzy cizojazyčné odborné terminologie byla postupně stanovena následující kritéria:

- Shodné pojmy + shodné definice
- Shodné pojmy +podstatně doplňující definice
- Shodné pojmy+ rozdílné definice
- Rozdílné pojmy + shodné definice
- Rozdílné pojmy + rozdílné definice
- Pojmy v němčině nepoužívané

České pojmy a definice jsou překládány do výše uvedených jazyků a následně pak vždy konzultovány s odborníky výše uvedených partnerských univerzit v zahraničí. Výše uvedená kritéria jsou aplikována tak, že se vychází z pojmů a definic mateřského jazyka, k nimž podklady dodávají odborné katedry PEF. Na základě dosavadní analýzy jsme dospěli

k dílčím výsledkům, které monitorují vztah mateřského a francouzského jazyka. Výsledné procentuální vyjádření zhodnocující třetí věcnou etapu je uvedeno v následující tabulce.

3. věcná etapa: **Ekonomika zdrojů agrárního sektoru: 70 pojmů**

Kritéria	francouzština
1. shodné pojmy+shodné definice	35,7%
2. shodné pojmy+doplňující definice	42,8%
3. shodné pojmy+ rozdílné definice	2,8%
4. rozdílné pojmy+ shodné definice	4,3%
5. rozdílné pojmy+ rozdílné definice	7,2%
6. pojmy ve francouzštině nepoužívané	7,2%

Závěry

Integrační procesy v rámci EU vyžadují intenzivní komunikaci mezi jednotlivými integračními celky, jejich institucemi, podniky a jednotlivci. Jedním z významných předpokladů porozumění je použití odborné terminologie se stejným obsahem, i když musíme brát v úvahu to, že se v každé zemi, ať už členské nebo přidružené, řeší a budou řešit specifické problémy. Vypracovávání tematických slovníků z oblasti evropské integrace by mělo přispět nejenom k zefektivnění práce s cizojazyčnou literaturou, ale i k usnadnění komunikace mezi odborníky z různých zemí v dané oblasti. Neméně prospěšná by měla být tato práce pro studenty, kteří studují svůj obor s rozšířenou jazykovou výukou a zpracovávají své diplomové práce v příslušném cizím jazyce. Mohou použít pojmy a definice, které nejsou vždy doslovným překladem české předlohy, nýbrž výrazy ověřené erudovanými odborníky daného oboru partnerských zahraničních univerzit.

Literatura:

- Borsuková, H. (2001): Viacjazyčnosť jako súčasť profilu manažéra v európskom rozmere. In: Medzinárodné vedecké dni 2001. Zborník vedeckých prác, Nitra SPU 2001, str. 1261
- Dvořáková, M. (1998): Francouzsko-český a česko-francouzský slovník ekonomických, finančních a právních pojmů používaných v agrárním sektoru, CREDIT Praha
- DICOVERT, (1996): Institut national de gestion et d'économie rurale, Paris
- Kraus, J. a kol. (1993): Výkladový slovník agrární ekonomiky, VÚZE, Praha
- Pohorská, R., Vlasák, V (1997): Česko-francouzský a francouzsko-český finanční slovník, VŠE Praha
- Prídavková, V. (2001): Humanizačné prvky vo vyučovaní odborného francúzskeho jazyka. In: Medzinárodné vedecké dni 2001. Zborník vedeckých prác, Nitra SPU 2001, str. 1404
- Silem, A. (1999): Lexique d'économie, Toulouse, Dalloz
- Tvrdoň, J.(2001): Ekonomická výkonnost českého zemědělství před vstupem ČR do Evropské unie (závěrečná zpráva II.etapy institucionálního výzkumného záměru v rámci grantu MSM 411100013)